

Pelastustiedon lukijäänestys ratkesi

Estonian uppoaminen

on mieliinpainuvin tapaus

Vuonna 1994 syysmyrskyisellä Itämerellä sattunut rauhanajan pahin merionnettomuus Euroopassa oli mieliinpainuvin tapaus -äänestykseemme osallistuneiden mielestä ykkönen eli mieliinpainuvin tapaus 41 prosentin ääniosuudella. Tallinnasta Tukholmaan matkannut matkustaja-autolautta M/S Estonia upposi Utön edustalla 28. syyskuuta ja vei mukanaan 852 ihmistä. Onnettomuudesta pelastui 137 ihmistä.

Vaikka laivaliikenne Itämerellä on lisääntynyt Estoniainkin ajoista, on onneksi välttytty pahemmilta havereilta. Suuri riski on joka päivä kuitenkin myös vakavasta alusonnettomuudesta, joka aiheuttaisi mittavat ympäristövahingot.

Halusimme järjestää kyseisen äänestyksen, joka toteutettiin sekä Tampereella syyskuun alussa Turvallisuus-messuilla että nettisivuillamme, koska onnettomuudet aina puhuttavat meitä. Dramaattisina tapahtumina ne kiinnostavat jokaista.

Palontorjunnan ja Pelastustiedon sivuilta niitä käsittelevät asiantuntevat artikkelit on luettu aina huolella. Ne saavat lukijatutkimuksissa korkeimmat arvosanat.

Ensi vuonna satsaamme erityisesti tähän lukijoita kiinnostavaan aiheeseen. Alamme joka toisessa numerossa julkaista kattavaa selostusta yhdestä onnettomuustapauksesta. Jutussa kerrotaan tapahtunut ja sen taustat. Miten pelastustöissä on toimittu ja onnistuttu. Millaista toiminnan kehittämistä tapaus mahdollisesti paljasti. Millaisen näköalan ennaltaehkäisyyn tapaus mahdollisesti avasi. Millainen tapaus oli työturvallisuuden kannalta. Entä välineistön, toiminnan, kuten esimerkiksi sammutustekniikan ja -tekniikan osalta. Ja mitä käytännön työ saattoi osoittaa koulutukseen ja sen kehittämiseen.

Tätä juttusarjaa Pelastustietoon alkaa tehdä *Marko Partanen*, jolla on hyvä alan asiantuntemus. Marko toimii palomies-sairaankuljettajana Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella. Marko tunnetaan myös hyvästä ja terävästä kynästä; hän on palomies, joka osaa myös kirjoittaa ja toimia toimittajana.

Vanhainkotipalo kosketi nuorta miestä

Äänestykseen osallistuvien kesken arvoimme myös palkintoja. Pääpalkinnon, lahjakortin voitti *Jari Nikander* Karjalohjalta.

– Äänestin numeroa 5 eli Virtain vanhainkodin paloa. Olin tapauksen aikaan nuori mies ja se kosketi silloin paljon. Mietin, että vastavaa voi tapahtua missä tahansa.

Jari Nikander on toiminut sopimuspalokunnassa jo 35 vuotta. Tällä hetkellä hän on kotipaikkansa Karjalohjan VPK:n päällikkö. Myös alan järjestötoiminnassa hän on mukana. Tällä hetkellä hän on Suomen Palopäälystölaiton vapaaehtoisjaoston varapuheenjohtaja. ■

Lue lisää Estonian onnettomuudesta ja sen taustoista: http://fi.wikipedia.org/wiki/Estonian_uppoaminen

Palontorjunnan ja Pelastustiedon vanhoja artikkeleita löydät: www.pelastustieto.fi > arkisto > lehtiarkisto > arkistojutut.

LEHTIKUVA / PRESSENS BILD / Jonas Lemberg

Pelastuslautat keikkuivat kivitalon kokoisten aaltojen seassa, kun pelastajat saapuivat onnettomuuspaikalle. Pelastustöihin riensivät myös alueella liikkuneet rahti- ja matkustaja-alukset. M/S Estonia vei mukanaan 852 ihmistä. Onnettomuudesta pelastui 137 ihmistä.

"Jos ajatus on pelastaa aina kaikki, ei tätä työtä pysty tekemään"

Teksti: Marianne Mäkitalo Kuvat: Marianne Mäkitalo, Lehtikuva / Matti Björkman, Pelastustiedon arkisto

"Katsoin helikopterista alas ja ihmettelin meressä olevien pelastusliivien suurta määrää. Kun saavuimme lähemmäs, huomasin, että liivit olivatkin rintamamiestalon korkuisten aaltojen keskellä poukkoilevia pelastuslauttoja, suurin osa meren nurin heittämiä, muistelee palomestari *Reijo Salminen* Varsinais-Suomen pelastuslaitokselta.

On varhainen aamu 28. syyskuuta vuonna 1994. Vanhan venäläisen MI8-helikopterin suuntana on Estonia-laivan oletettu turmapaikka. Salminen, ylipalomies *Rauno Lindholm* ja paloesi-mies *Ari Dalen* kuuluivat Turun palolaitoksen kahdeksantoista henkilön erikoiskoulutettuun Eka-ryhmään.

Ryhmän päätehtävä oli hoitaa laivapaloja ja laivan tyhjennyksiä. Hälytys Turun paloasemalle tuli aamuviiden jälkeen. Miesten 24 tunnin työvuoro oli juuri päättymässä. Heidät kutsuttiin katastrofipaikalle vartiolentueen pintapelastajien vaihtoryhmäksi. Matkaan Turusta lähti seitsemän vuorossa olevaa miestä. Onnettomuuspaikalla he olivat kolmen vartin kuluttua.

– Perustimme Eka-ryhmän vuonna 1980-luvun. Harjoittelimme pelastustehtäviä itsenäisesti. Kun hälytys tuli, ensimmäinen ajatuksemme oli, että kyseessä on harjoitus, jollainen piti olla niihin aikoihin Nauvossa. Sen verran tilanne kuitenkin selvisi, että tiedossa oli iso keikka, Lindholm kertoo.

Vedestä nostettiin kaikki

Ryhmä otti mukaan kahden ambulanssin lääk-keet, ensihoitotarvikkeita ja ison määrän lämpö-pukuja. Ryhmää johtanut Salminen kertoo pin-tasukeltajien tarpeen olleen suuri, sillä he olivat niitä harvoja, jotka kykenivät auttamaan uhreja pois merestä. Salminen toteaa käskyn käyneen pelastaa kaikki elossa olevat.

– Nostimme ylös kuitenkin kaikki. Emme jou-

tuneet valintatilanteisiin. Olosuhteet olivat niin haastavat, ja vielä elävätkin olivat aivan jäykkiä kylmyydestä.

Vedessä tuli vastaan laivasta irtautuneita kap-paleita, kuten muun muassa isoja penkkejä. Sal-minen kuvailee osalla pelastettavista olleen vain yövaatteet päälle ja muutamat uhrit olivat ai-van ruhjeilla.

– Yksi mieleeni jäänyt kohde oli veden täyttä-mä pelastusvene. Ihmettelin, mitä uhrin jalois-sa on, kunnes ymmärsin, että ne ovat aivan rie-kaleiksi menneet sukkahousut. Tämä nuori tyt-tö oli varmasti viimeisillä voimillaan vielä sitonut itsensä kiinni ranteesta veneeseen.

Ryhmä sai pelastettua vedestä elävänä kol-me ja lisäksi yksi vinssattiin Mariellan kannel-

► Ruotsalaiset helikopterit tuovat Estonian laivaonnettomuudessa pelastuneita Turkuun sairaalahoitoon 28. syyskuuta 1994. Kuvassa oi-kealla Reijo Salminen.

Estonian onnettomuuden yhteydessä vuonna 1994 Turun Eka-ryhmästä laskeutui kolmen päivän aikana yhteensä 17 miestä hyiseen mereen. Viikko onnettomuuden jälkeen otetussa kuvassa heistä yksitoista. Vasemmalta ryhmien vetäjät, paloesimiehet Arto Teronen ja Pertti Väisänen, palomestari Reijo Salminen, palomiehet Jussi Vaittinen, Harri Niska, Matti Orte, Matti Pikku-Jämsä, Rauno Lindholm ja Ari-Tapio Dalen, ylipalomies Kari Pikku-Jämsä ja palomies Heikki Vähäkuopus.

Reijo Salminen (vas.), Ari Dalen ja Rauno Lindholm Varsinais-Suomen pelastuslaitokselta hälytettiin pintapelastajiksi Estonia-onnettomuuteen. Miehet kuuluivat silloin erikoiskoulutettuun Eka-ryhmään.

ta. Kuolleita he nostivat ensimmäisellä lennolla kaikkiaan kuusi. Elävänä pelastetut kuljetettiin Turkuun Tyksiin.

Kolme kolmen tunnin lentoa

Merellä palomiehet olivat työssä kolmen lennon ajan, joista jokainen kesti noin kolme tuntia. Heidän mukaansa uhrien nostaminen oli fyysisesti voimia vievää. He tekivät yhdestä kolmeen nostoa miestä kohden ja sitten vaihtoivat vuoroa. Salminen kertoo heidän taktiikkansa olleen nostotulokseltaan nopeampi kuin esimerkiksi ruotsalaisilla oli.

– Laskeuduimme veteen niin sanotun EFA-lennon varassa. Irrottauduimme siitä ja kiinnitimme uhrin nostettavaksi, jääden itse veden varaan odottamaan. Ruotsalaiset käyttivät trapetsia, jota ei irrotettu pelastajasta. He nousivat uhrin kanssa yhdessä ylös kopteriin.

Dalen muistelee, että kahden vuorokauden työrupeaman jälkeen hän oli niin väsynyt, että nukahti ennen kotiin lähtöä hetkeksi Utössä olevalle tykkivajalle ruumisrivin jatkeeksi.

– Heräsin Tyksin lääkärin kysymykseen, onko minut jo tutkittu, hän naurahtaa.

Palomiehet muistuttavat, että heidän työssään meripelastus on vain yksi osa-alue työnkuvasta. Estonian jälkeen menetelmät ovat edistyneet. Eka-ryhmä oli täysin itseoppinut. Esimerkiksi varusteet on päivitetty tähän päivään.

– Silloin kuivapuvut olivat tummia, nyt ne ovat oransseja ja heijastimia on enemmän, joten pelastajat erottuvat vedestä paremmin. Silloin otimme pelastettaville mukaan lämpöpukuja pitämään vartalon lämpimänä. Tänä päivänä on opittu, että lisäksi on tärkeää pitää pää ja raajat lämpimänä estämässä tai lieventämässä

hypotermiaa. Lämpöä haihtuu runsaasti pään kautta, Salminen sanoo.

Dalen jatkaa, että merkittävä muutos näkyy myös johtamisessa, mikä on tärkeää niin pienemmissä kuin laajoissakin pelastustehtävissä.

– Estonian aikaan esimerkiksi helikopterien lentäminen oli välillä villiä. Jokainen pyrki tekemään omalta osaltaan parhaansa. Kehittynyt tekniikka ja tiedonvälitys mahdollistavat nyt paremman johtamisen.

Kritiikkiä jälkihoidolle

Estonian pelastusoperaation jälkihoidolle miehet antavat kritiikkiä. Debriefing hoidettiin muutamien asiantuntijoiden puheenvuoroilla ja isossa ryhmässä, johon oli kutsuttu onnettomuudessa mukana olleita pelastajia ja hoitohenkilökuntaa. Palomiesten mukaan eri yksiköiden sisällä käydyt pienryhmät ovat parempi vaihtoehto. Näin pelastajat voivat myös tarvittaessa paremmin purkaa ajatuksiaan.

Palomestari Reijo Salminen, 58 vuotta, työskennellyt Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella vuodesta 1974 lähtien.

Ylipalomies Rauno Lindholm, 58 vuotta, työskennellyt Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella vuodesta 1977 lähtien.

Paloesimies Ari Dalen, 49 vuotta, työskennellyt Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella vuodesta 1986 lähtien.

– Toki ihmiset kokevat tilanteet ja työnsä eri tavalla, mutta tuolloin tuntui, että tilannetta purkamaan tulleet asiantuntijat olivat enemmän järkyttyneitä onnettomuudesta kuin paikalla olleet, Dalen miettii.

Palomiesten mukaan heidän työskentelynsä on myös aina kuulunut se, että tilanteita puretaan lisäksi omassa ryhmässä vapaissa ”kahvipöytä- ja saunakeskusteluissa”.

– Jos huomamme, että joku kaveri on vetäytynyt totiseksi tai muuten käyttäytyy normaalia poiketen, otamme asian puheeksi, Salmi-

nen jatkaa. Lindholm muistuttaa, että Estonian onnettomuus oli iso, mutta palomiehet joutuvat kohtaamaan työssään paljon vakavia tapahtumia ja onnettomuuksia. Miehet myös toteavat, että Estonian kohdalla paikan päällä ei ollut selkeää kuvaa siitä, kuinka suuresta katastrofista oikeastaan oli kysymys.

Salminen kuvailee, että hän ymmärsi lopullisen tilanteen vasta myöhemmin ruotsalaista lehteä lukiessaan. Lehteen oli kirjoitettu jokaisen onnettomuudessa hukkuneen nimi. Lista täytti monta sivua.

– Tapahtunutta tuli käytyä läpi myös vielä monta vuotta onnettomuuden jälkeen erilaisissa muistotilaisuuksissa ja harjoitustehtävissä.

Dalen tiivistää, että pelastajan toimessa pitää pystyä pitämään mielessä, että kaikkia ei voi aina auttaa.

– Yksi pelastaja pystyy auttamaan kerrallaan yhtä tai kahta ihmistä. Mikäli ajatuksena on pelastaa aina kaikki, ei tätä työtä pysty tekemään. Itselleni ei jäänyt tästä katastrofista jälkeenpäin kummittelevia traumoja. Jotkin pienet seikat voivat kuitenkin palauttaa onnettomuuden mieleen, kuten esimerkiksi kerosiinin haju. ■

Pelastustiedon lukijaäänestyksen tulokset

Pelastustiedon mieleenpainuvien juttu -kilpailussa 2012 **Lahjakortin** voitti **Jari Nikander** Karjalohjalta. **Kaksi Pelastustiedon vuosikertaa** arvonnassa saivat **Niilo Malkamäki** Ruhasta ja **Jasmin Haimi** Helsingistä.

Kentän ääni -kirjaa pääsevät lukemaan **Kimmo Määttä** Kuusamosta, **Heidi Silvendoin** Raumalta, **Timo Verlin** Äänekoskelta, **Ville Leppänen** Porista ja **Tero Heininen** Laitilasta.

Savua ja tulta -cd:n saivat **Kirsti Salonen** Tampereelta, **Jonne Kor-**

keila Espoosta, **Magnus Söderström** Porvoosta, **Markku Ryhänen** Masalasta ja **Eemeli Kankkonen** Lepsämästä.

Pelastustiedon turvaliivi yllään pääsevät reippailemaan **Matti Aholainen** Turusta, **Topias Isopahkala** Lepsämästä, **Markus Virta** Eurasta, **Tom Tolonen** Lohjalta ja **Tuomas Paavilainen** Kiukaisista.

Ääniosuuksien lisäksi julkaisemme myös valittuja kommentteja perusteluista mieliinpainuvimmaksi jutuksi. Kiitos kaikille äänestäneille ja onnea voittajille!

Estonian uppoaminen (1994)

Konginkankaan liikenneturma (2004)

Myyrmännin räjähdys (2002)

ÄÄNISTÄ 41 %

"Pelastushelikopterit lensivät aamun kalvaassa valossa toimipaikkamme yli matkallaan TYKSiin. Emme silloin vielä tienneet miten vakavasta asiasta oli kysymys, se valkeni aamun myötä kaikesa karmivuudessaan..."

"Olin työvuorossa päivystävänä palomestarina. Palomiesthistö "herätti" ikävään aamu-uutiseen. Koko tuo surullinen suuronnettomuus tuntui niin uskottomalta...voiko tällaista tapahtua...?"

"Opiskelin tuolloin Pelastusopistossa miehistökursilla, kun koulun silloinen rehtori Pajulahti käski

koulun koolle auditorioon. Auditoriossa kerrottiin tapahtumasta ja nostettiin valmiutta (ainakin muodollisesti) mahdollisen avunpyynnön varalta. Opiskelujeni aikana kuulin samaisessa auditoriossa myös paikalla toimineiden pintapelastajien luennon aiheesta joka jäi pysyvästi mieleen."

"itkin kun ajattelin, että pelastaja joutui valitsemaan kenet pelastaa ja kuka jää kuolemaan, kun ei ehdi ajoissa uudestaan lautalle."

"Olin edellisiltana mennyt yli samankaltaisella laivalla, sama matka."

ÄÄNISTÄ 26,5 %

"Liikenne on koko ajan läsnä ja vastaava tilanne voi syntyä koska tahansa."

"Paljon nuoria uhreja."

"Ensimmäinen laatuahan. Oman ikäisiä ihmisiä mukana."

"Kollega ja hänen miehensä menehtyivät turmassa. Nuoria 20+ -vuotiaita, jäi siis mieleen. Juuri elä-

mänsä alussa. Tapahtumaa käsiteltiin jälkipuinteina vielä tänäkin päivänä."

"Kosketti, kun matkassa oli samanikäisiä lapsia kuin itsellä."

"Laajasti uutisoitu. Sai muutoksia aikaan kuljetuksiin."

"Tämäkin onnettomuus olisi voitu estää/vahingot minimoida noudattamalla sääntöjä."

ÄÄNISTÄ 11,5 %

"Vaikuttanut omaan elämään lähimmin. Tuttuja oli paikalla."

"Sukulaispoika menehtyi räjähdyksessä."

"Poika pelastui täpärästi, kun poistui Myyrmannista ennen räjähdystä."

"Jouduin työtehtävien takia osallistumaan k.o. tapahtuman jälkiselvittelyihin."

"Asun itse lähellä Myyrmannia ja olin juuri ennen tapahtumaa ollut kauppakeskuksessa."

"Liittyi silloiseen työhön kiinteästi ja oli kosketta-va kun osumia saivat myös lapset. Suomen ensimmäinen isompi terrori-isku."

"Mahdollista päivittäin. Syyt yhteiskunnassa."

"Myyrmännin tapahtuma sai ajatukset liikkeelle yhteiskunnan pahoinvoinnista ja siitä, miten nykykuoro voi."

"Olin itse paikalla kyseisessä onnettomuudessa."

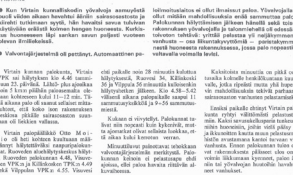
Jyväskylän synkkä junaturma oli myös nopea pelastusoperaatio

Jyväskylän junaturma (1998)

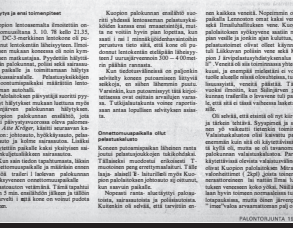
Virtain kunnalliskodin palo vaati 27 vanhuksen hengen

Virtain vanhainkotipalo (1979)

Palokuntien osuus Rissalan lento-onnettomuuden pelastus- ja etsintätyössä

Rissalan lentoturma (1978)

ÄÄNISTÄ 9 %

"Olin paloasemalla juuri silloin töissä, kun hälytys tuli. Ensimmäinen ajatus oli, että ei voi olla totta: juna rantaväylällä."

"Appiukko oli junassa."

"Kotipaikkakunnan onnettomuus."

"Olin itse ko. keikalla."

"Olin ollut pari vuotta pelastusalalla duunissa ja tuopa oli ensimmäinen turma, jota funtsi vähän siltäkin silmällä."

ÄÄNISTÄ 4,3 %

"Koskettava tarina ja työntekijöiden esimerkillisenä pidettävän toiminnan liian pieni huomiointi hieman harmittaa."

"Vanhuksiin kohdistunut strategia ja hoitajien auttaminen lähes mahdottomassa tilanteessa. Pelastustoimen ja toimijoiden halu auttaa, mutta kalusto ja varusteet vähäisiä"

"Erittäin opettavainen tarina erilaisten kohteiden henkilökunnan koulutuksen kannalta."

"Koskettava ja puhuttava tapahtuma."

ÄÄNISTÄ 3,9 %

"Olen huoltanut joskus juuri kyseistä konetta mekaanikkona Utissa."

"Yhteiskunnan ja valtion turvallisuuden kannalta tärkeä tapahtuma, jolla on ollut valmiussuunnittelun ja varautumisen kehittämiseen paljon vaikutusta."

"Lentäjänä ja kapteenin tuntien."

"Pysäytti monia ihmisiä, jotka ajattelivat ettei tällaista tapahdu Suomessa..."

ÄÄNISTÄ 3,4 %

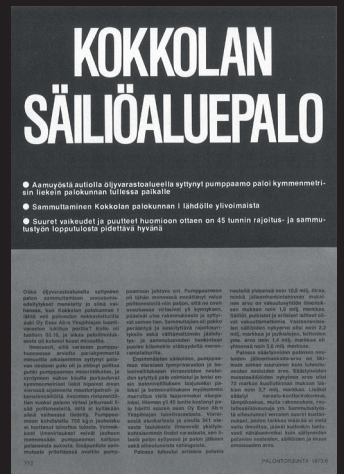
Porvoon kirkkopalo (2006)

"Ainoa jonka aikana olen elänyt ja jopa muistan."

"Syvä alakuloisuus pitkäksi ajaksi."

"Varomattoman tulenkäytön vuoksi merkittävä kulttuurihistoriallinen kirkko tuhoutui."

ÄÄNISTÄ 0,4 %

Kokkolan öljyvarastopalo (1973)

"Nuorehkon palomiehen työuran, ei tosin Kokkolassa vaan Tampereella, ensimmäinen suurpalo. Sinne lähti myös Tampereelta sammutusapua."

Palontorjunnan ja Pelastustiedon vanhoja artikkeleita löydät: www.pelastustieto.fi
> arkisto > lehtiarkisto > arkistojutut.